

to study the level of assimilation of the problem of combating human trafficking. Based on the questionnaire results most students believe that human trafficking is a business, and crime. The students often cause of trafficking called myths about the good life abroad, poverty, ignorance, ignorance of the law. Most trafficking students believe: the trade in human internal organs for transplant, selling young people for forced prostitution, sale of children and adolescents for forced begging. Assessing the likelihood of their falling into a situation of trafficking, almost all respondents replied that it can happen to anybody. Most students believe that to find out whether you can legally work in the selected country, it is necessary in the licensing Department of the employment Center of the Ministry of social policy of Ukraine. The most optimal for the formation of professional skills of combating human trafficking are interactive forms of work: education and prevention board games, social-psychological theatre, business and role games, training. We applied the technology of formation of readiness of the combating trafficking in persons and proved its effectiveness.

Key words: combating human trafficking, social worker, interactive form, training, educational and prevention games, comics, social-psychological theatre, video documentary, questioning.

Отримано 4.04.2016

УДК 378.091.12:005.963.5:167.742

О. В. Ковальчук
kovalchuk87@i.ua

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Ковальчук О. В. Формування гуманістичних цінностей у студентів спеціальності «Соціальна робота» під час проходження практики. У статті розкриваються особливості формування гуманістичних цінностей в процесі проходження різних видів практик студентами. Практика розглядається як невід'ємний елемент підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи, що передбачає безперервність, послідовність та системний характер її проведення кінцевим результатом якого є одержання потрібного достатнього обсягу практичних знань та набуття професійних компетенцій відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня. При чому практична підготовка набуває особливої актуальності саме для соціальної роботи, так як це не теоретична а практична діяльність.

Здійснено аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури

та визначено поняття «гуманістичні цінності», подана їх класифікація. Поняття «гуманістичні цінності», ми вбачаємо як систему орієнтацій особистості, що включає уявлення, переконання, норми та принципи суспільно схвалювальної поведінки, головними категоріями яких є доброта, любов, справедливість, совість, відповідальність, честь і гідність, співчуття, милосердя, турбота, теплота, повага тощо.

Стаття торкається професійних проблем соціального працівника, а саме професія вимагає від особистості прояву співчуття, емпатії до клієнта, розуміння, толерантного та неупередженого ставлення. Ці якості дозволяє сформувати залучення до практичної діяльності, а також дає можливість зрозуміти та осмислити майбутню професію, бо соціальний працівник це –покликання. Також охарактеризовано групи цінностей, які є професійно значущими для майбутньої діяльності соціального працівника. Окреслено деякі особливості підготовки майбутніх соціальних працівників, зроблено акцент на практичній складові навчального процесу. Особлива увага приділена принципам та організації практики на різних курсах.

Ключові слова: гуманістичні цінності, соціальний працівник, практична підготовка майбутніх соціальних працівників, принципи організації практики.

Ковальчук О. В. Формирование гуманистических ценностей у студентов специальности «Социальная работа» во время прохождения практики. В статье раскрыты особенности образования гуманистических ценностей гуманизма в процессе прохождения различных видов практик студентами. Практика исследуется как неотъемлемый элемент подготовки будущих специалистов социальной работы, которая предвидит непрерывность, последовательность и системный характер ее реализации для получения необходимого достаточного объема практических знаний и приобретения профессиональной компетентности в соответствии с образовательно-квалификационным уровнем. Практическая подготовка особо актуальна для социальной работы, так как является не теоретической и практической деятельностью.

Осуществлен анализ философской и психолого-педагогической литературы соответственно понятия "ценности гуманистические ценности" понятия, подана их классификация. "Гуманистические ценности" мы рассматриваем как систему ориентаций личности, которая включает представление, убеждение, нормы и принципы общественно одобренного поведения, главные категории, которых, - доброта, любовь, правосудие, совесть, ответственность, честь и достоинство, сочувствие, милосердие, тепло, уважение и тому подобное.

Статья касается профессиональных проблем социального работника, а именно профессия требует проявления сочувствия, эмпатии к клиенту, понимания, терпимого и беспристрастного отношения. Группы

ценностей, которые профессионально значимы для будущей деятельности социального работника, также описаны. Описаны некоторые особенности подготовки будущих социальных работников, сделан акцент на практическом компоненте образовательного процесса. Особое внимание обращается принципам и организации практики на различных курсах.

Ключевые слова: гуманистические ценности, социальный работник, практическая подготовка будущих социальных работников, принципы организации практики.

Професія соціального працівника покликана вирішувати у реальному житті проблеми людей, що потрапили в складні життєві ситуації, тому спеціаліст-практик повинен бути постійно готовим до пошуку нових рішень, приймати нестандартні рішення в нестандартних життєвих ситуаціях, що вимагає диференційованого індивідуально-орієнтованого відношення до виконуваної роботи, інтелектуальної гнучкості, комунікабельності, емпатійних здібностей та гуманістичних установок, вміння вирішувати професійні (конструктивні) завдання. Для формування цих якостей особистості майбутнього фахівця повинні бути створені соціально-педагогічні умови, що забезпечують включеність студента в навчальну (аудиторну та поза аудиторну діяльність) та професійну діяльність (практичну підготовку) на основі активних методів навчання та особистісно-діяльнісних освітніх технологій, максимально наближених до умов майбутньої професії.

З педагогічної точки зору формування професійних умінь майбутніх соціальних працівників, варто розглядати як індивідуальний розвиток особистості майбутнього спеціаліста в ході якого відбувається усвідомлення професійно-значущих утворень та виробляється стратегія професійної діяльності в гуманістичній парадигмі. Ці обставини дозволяють констатувати наявність суперечностей між:

- суспільною потребою у висококваліфікованих фахівцях, які володіють професійними вміннями і навичками в галузі соціальної роботи, і недостатнім рівнем організації практичної підготовки у ВНЗ майбутніх соціальних працівників;

- об'єктивною необхідністю цілеспрямованого використання можливостей практики у формуванні професійних умінь майбутніх соціальних працівників і відсутністю теоретичних розробок, технологій цього аспекту підготовки фахівців;

- необхідністю розробки ефективних педагогічних умов формування професійних умінь майбутніх соціальних працівників, які сприятимуть успішній професійній діяльності і недостатньою розробленістю педагогічної технології практичного навчання.

Проблеми підготовки професійної підготовки фахівців соціальної сфери розглядають у своїх працях С. Архипова, Т. Веретенко, Н. Заверико, О.Карпенко, Р.Вайнола. Аспект технологізації, форм та

методів соціальної роботи висвітлений у роботах Т. Алексєєнко, О. Безпалько, І. Зверєвої, Л. Коваль, Г. Лактіонової, Л. Хоружі, Ю. Галагузової, А. Капської. Теоретико-методологічна концепція гуманізації навчання і виховання особистості ґрунтується на дослідженнях А.Алексюк, Ш.Амонашвілі, Г.Балл, І.Бех, Є.Бондаревська, М.Боришевський, О.Вишневський, К.Гавриловець, С.Гончаренко, І.Зязюн, В.Ільченко, Ю.Мальований, І.Матюша, Р.Скульський, О.Сухомлинська, М.Ярмаченко та ін.

Мета статті – розкрити роль проходження практики студентів спеціальності «соціальна робота» для набуття професійно-значущих якостей, а саме формування гуманістичних цінностей, що забезпечує здійснення професійної діяльності.

Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури засвідчив, наявність різних підходів до розуміння гуманістичних цінностей. Зокрема, мірою прояву гуманістичних цінностей можна вважати дотримання норм і принципів, приміром альтруїстичного характеру; визнання потреб і інтересів іншої людини і поваги до її гідності; здатність до духовного самооновлення і морального звеличення; терпимість і толерантність до поглядів інших людей. Особливостями гуманістичних цінностей є визнання іншої людини як найвищої цінності та здатність «творити добро» не заради себе, а заради іншої людини, яка цього потребує. Це обумовлює постановку питання формування в майбутніх соціальних працівників гуманістичних цінностей як регулюючого фактору розвитку духовної культури.

Науковці, О.В.Білоусова та Г.Я.Жирська вважають, що формування гуманістичних цінностей повинно здійснюватися шляхом формування гуманістичного ідеалу особистості і він повинен містити п'ять компонентів:

- повагу до інших людей (довіра, терпимість, толерантність);
- доброту (щирість, великодушність, миролюбність, турботливе ставлення до людей, милосердя);
- співчуття (чуйність, співпереживання, емпатія, делікатність);
- справедливість (чесність, самокритичність, об'єктивність);
- протидію злу (відстоювання справедливості, принциповість, нетерпимість жорстокості) [2].

В свою чергу, А. Вірковський підкреслює, що гуманна людина обов'язково повинна поєднувати у собі духовно-моральні риси, до яких відносяться чуйність, людяність, чесність та соціально-ділову активність, де провідними рисами є підприємливість, працьовитість, ініціативність, діловитість.

Здійснивши аналіз психолого-педагогічних досліджень до гуманістичних цінностей можна віднести:

- за О. Вишневським це – доброта, правда, любов, чесність, повага, гідність, краса, мудрість, милосердя, щирість;

- за С. Захаренко, Н. Орловою та іншими дослідниками це - добро, справедливість, милосердя тощо.

- за О. Киричуком це – цінність людського життя, його недоторканість, повага до людини, справедливість, честь, совість, правдивість, милосердя, доброта.

- за І. Бехом це – добро, честь, щастя, любов, патріотизм, справедливість, милосердя, відповідальність, совість тощо.

- за О. Лавроненко це – ставлення до іншої людини, до самого себе, суспільства та природного довкілля як до найвищої цінності, здатність здійснювати вибір добра на противагу злу та систематично проявляти гуманістичну поведінку тощо.

Таким чином, поняття «гуманістичні цінності», ми визначили як систему світоглядних орієнтацій особистості, що включає уявлення, переконання, норми та принципи суспільно схвалювальної поведінки, головними категоріями яких є доброта, любов, справедливість, совість, відповідальність, честь і гідність, співчуття, милосердя, турбота, теплота, повага, терпимість і толерантність до поглядів інших людей, співчуття, співпереживання, своєчасна допомога, доброзичливість тощо.

Вища базова цінність суспільства - людина, незалежно від її фізичного, професійного, соціального, матеріального статусу. У практичній соціальній роботі активну роль відіграють етичні норми, які є постійним внутрішнім регулюючим фактором професійної діяльності. Діяльність соціального працівника повинна здійснюватися в ім'я справедливості і добра, громадського та особистого блага, відповідати вимогам пануючої в суспільстві моралі, очікуванням суспільства по відношенню до професії та її окремим представникам.

Виходячи з вище сказаного, для діяльності соціального працівника можемо виділити такі групи цінностей:

- цінності, які відображають специфіку діяльності, її альтруїстичний характер (допомога іншій людині, милосердя, повага та цінність людського життя);

- цінності етичної відповідальності перед обраною професією (соціальний працівник захищає гідність, дотримується специфічних для неї принципів і норм поведінки);

- цінності, пов'язані з потребами самореалізації, самоствердження і самовдосконалення соціального працівника.

Тому підготовка соціального працівника у вищому навчальному закладі повинна відповідати ряду вимог, серед яких:

– розвиток творчої спрямованості особистості студента через посилення творчої складової;

– підготовка до входження в систему професійної діяльності «людина-людина» та успішної адаптації в ній;

– створення умов для навчання методам саморегуляції, самоорганізації, самодисципліни;

– створення умов для формування професійно орієнтованих особистісних якостей і позитивного образу професійного майбутнього як основи професійної самореалізації.

Навчальний заклад не лише має наповнити студентів знаннями, а дати їм можливість спробувати реалізувати себе в безпосередній роботі з різними категоріями людей. Таким етапом в загальній системі підготовки соціального працівника, важливою ланкою у формуванні його професійної компетентності є практика.

Завдання практичної підготовки майбутніх соціальних працівників ми вбачаємо у демонстрації кращих зразків професійної діяльності на прикладі оптимального розв'язання типових завдань і можливостей новаторського, творчого, нестандартного вирішення проблем клієнта, у визнанні й пізнанні себе як людини, що здатна професійно вирішувати проблеми інших людей.

Механізм формування гуманістичних цінностей під час практики ми вбачаємо як єдність трьох складових компонентів: когнітивного, емоційно-мотиваційного і діяльнісно-поведінкового. Когнітивний компонент передбачає засвоєння понять про етику діяльності, людину як найвищу цінність, пріоритетність інтересів клієнта, захист його прав і свобод, самооцінку, яка забезпечує уміння адекватно проаналізувати свої можливості. Емоційно-мотиваційний компонент передбачає позитивне ставлення до норм етики, бажання діяти відповідно до них, почуття вини, сорому через невиконання норм, наявність совісті, емпатії. Діяльнісно-поведінковий компонент — це готовність особистості дотримуватися норм та вимог суспільства, відповідати за наслідки своїх вчинків, виконувати соціальні ролі, здатність контролювати і коригувати свою поведінку до норм.

Як зазначає відомий психолог Г. Олпорт – одержувана інформація має бути цінністю та перейти з «категорії знання» в «категорію значущості» [5].

У процесі включення у практику встановлення та реалізації взаємовідносин студент переосмислює, переоцінює, розширює, поглиблює, систематизує і, що особливо важливо, переживає гуманні пізнання, перетворюючи їх на оформлені знання, переконання та ставленнєвий досвід. У цей час у нього формуються відповідні ставленнєві вміння та навички.

Тому першочерговим завданням процесу проходження практики є формування в кожного студента, ставлення до людини, визнання її найвищою цінністю. ціннісне ставлення до людини, визнання її найвищою життєвою цінністю з необхідністю породжує такі гуманні цінності, як поважання людської гідності, милосердя, людяність, терпимість, вміння пробачати, не заподіювати людям зла, протидіяти йому. Ці цінності спрямовані на затвердження в усіх сферах людського життя – праці, побуті, міжособистісних відносинах – принципів гуманізму, піднесення власної гідності людини, гуманних взаємовідносин. Вони становлять змістовну сторону гуманізації відносин

студентів та керівників практики [2].

Особливості практичної складової професійної підготовки майбутніх соціальних працівників є забезпечення включеності в реальний процес професійної діяльності. Практична підготовка розподілена на навчальну соціально-орієнтовану волонтерську та професійно-орієнтовану практику на I – III курсах, що відображають взаємозв'язок набутих теоретичних знань з реальним процесом надання соціальних послуг та виробничу стажерську практику на IV курсі, де студенти можуть застосовувати набуті вміння та навички в практичній діяльності.

Як стверджує В. Багрій, важливим напрямом роботи діяльності соціальних працівників є волонтерський рух. Волонтерський рух – важлива умова формування морально-гуманістичних цінностей особистості майбутнього фахівця. Добровільно, за покликом серця студенти безоплатно надають допомогу та послуги інвалідам, хворим людям, які опинились у складній життєвій ситуації. Волонтерів залучають до тієї роботи, що ніколи не буде оплачуватись, проте є дуже важливою. Наприклад, відвідування хворих у лікарні, доставка продуктів людям похилого віку, які вже не можуть вийти з дому, виконання завдань, пов'язаних із організацією масових заходів (участь в олімпіадах, святах перед Різдвом тощо), допомога безнадійно хворим людям, індивідуальна терапія з дитиною-інвалідом, робота з дітьми в патологічних умовах [1].

В свою чергу, О. Карпенко підкреслює особливе значення залучення студентів до роботи у громадських організаціях та громадах. Діяльність у таких організаціях вирішує питання виховного впливу, а саме формування морально-гуманістичних цінностей, так і забезпечує можливість відстоювати свої позиції та переконання, що в подальшому дозволяє більш впевнено здійснювати професійну діяльність [4].

Підготовка студентів до виходу на практику ґрунтується на прищепленні таких моральних якостей як: сумління, обов'язок, честь, відповідальність, безкорисливість, альтруїзм, справедливість, доброта.

На практиці студенти відпрацьовують методики і технології соціальної діагностики, соціальної адаптації та корекції, за допомогою консультанта проводять бесіди з клієнтами, вчать давати оцінки проблемам клієнта. Вони беруть участь у соціологічних дослідженнях, які дозволяють скласти соціальні портрети окремих категорій громадян. У ході практики студент має можливість проаналізувати стан соціальної роботи з населенням, соціальні програми та проекти. Така діяльність сприяє оволодінню вміннями виявляти потреби і характер соціальної допомоги клієнтам, здійснювати індивідуальний підхід до соціальної роботи [3].

Одним із аспектів формування гуманістичних цінностей у студентів під час практики є включення студентів у моральну діяльність. Студенти постійно стають учасниками благодійних акцій: «Теплота долонь», «Не будь байдужим», «Повір у себе», «Кольорове дитинство» тощо, при цьому приймають участь в організації та їх проведенні, забезпечує максимальний прояв гуманності до клієнтів.

Тому можна виділити наступні методичні принципи організації проходження практики:

- принцип включення особистості у процес професійної діяльності;
- принцип зміни соціальної позиції, що передбачає знаходження умов, які дають можливість студентові вибирати різні ролі й статусні стосунки з клієнтами з опорою на етичні принципи;
- принцип цілеспрямованого творення емоційно збагачених ситуацій, що приписує стимулювання співпереживань як психологічного механізму формуванню її соціальних установок і ціннісних орієнтацій;
- принцип розвитку особистісної і соціальної рефлексії, який передбачає систематичне його спонукання до усвідомлення й аналізу своїх намірів і характеру поведінки, її впливу на почуття й ставлення навколишніх, прогнозування їхніх соціальних очікувань, зустрічних дій з метою подальшої саморегуляції своєї соціальної поведінки та оптимізації взаємовідносин з іншими людьми.

Проходження практики сприяє вдосконаленню етичних і професійних якостей соціального працівника, який в процесі надання допомоги проявляє милосердя, розвиває емпатійні якості.

В цілому, проходження практики сприяє формуванню умінь у студентів визначати проблеми індивідів, груп людей з урахуванням їх соціально-психологічних особливостей, аналізувати процес і результати власної праці, використовувати різні методи, технології, інструментарій соціальної роботи у практичній діяльності з різними категоріями клієнтів.

Отже, практична складова підготовки майбутніх спеціалістів виступає провідним засобом формування професійно-значущих якостей, а саме гуманістичних цінностей. Саме під час практики виникають найсприятливіші умови і можливості відтворювати зразки гуманного ставлення до тих, хто цього особливо потребує, дає можливість відчути емоційне задоволення від своїх дій. В свою чергу, процес проходження практики забезпечує реалізацію психологічних механізмів виховання, як наслідування (студенти спостерігали гуманне ставлення соціальних працівників до клієнтів), емоційного обумовлювання (студенти чують слова вдячності від клієнтів за свої гуманні вчинки), вживання у соціальну роль (студенти відчували свою значущість і відповідальність за власні дії, намагались глибше пізнати своїх підопічних), редукція когнітивного дисонансу (виконання обов'язків соціального працівника вводило студентів у ситуацію постійної рефлексії, постійного аналізу моральності своїх вчинків). Це сприяло більш глибокому усвідомленню гуманістичних цінностей як в особистісному, так і в суспільному житті. Перспективним напрямком є дослідження духовно-моральних якостей за гендерним аспектом.

Список використаних джерел

1. Багрій В. Н. Оптимізація розвитку морально-гуманістичних якостей майбутнього соціального педагога / Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету

"Україна" №1(7) / Хмельн. ін-та соц. технологій ун-ту "Україна". – Хмельницький: вид-во хіст, 2013. – С. 15–19.

2. Білоусова В. О. Теорія і методика гуманізації відносин старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітньої школи. – К.: ІЗМН, 1997. – 192с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [Алексєєнко Т. Ф. та ін.]; за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої ; Ін-т пробл. виховання НАПН України [та ін.]. – 2-ге вид. – К. ; Сімф. : Універсум, 2013. – 535 с.
4. Карпенко О. Г. Теорія і практика професійного становлення соціального працівника [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Г. Карпенко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т соц. роботи та упр. – Київ: Слово, 2014.
5. Оллпорт Г. Личность в психологии [Текст] / Г. Оллпорт ; [пер. с англ.]. – М. : КСП+; СПб. : Ювента, 1998. – 345 с.
6. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Затв. Міністерством освіти України від 08.04.93 № 93 // Студент і закон. – К.: Четверта хвиля, 1997. – С. 122–137.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Bagrij V. N. Optimizacija rozvitku moral'no-gumanistichnih jakostej majbutn'ogo social'nogo pedagoga / Zbirnik naukovih prac' Hmel'nic'kogo institutu social'nih tehnologij universitetu "Ukraïna" №1(7) / Hmel'n. in-ta soc. tehnologij un-tu "Ukraïna". – Hmel'nic'kij: vid-vo hist, 2013. – S. 15–19.
2. Bilousova V. O. Teorija i metodika gumanizacii vidnosin starshoklasnikov u pozaurochnij dijaj'nosti zagal'noosvitn'oï shkoli. – K.: IZMN, 1997. – 192s.
3. Enciklopedija dlja fahivciv social'noï sferi / [Aleksєenko T. F. ta in.]; za zag. red. prof. I. D. Zverevoï ; In-t probl. vihovannja NAPN Ukraïni [ta in.]. – 2-ge vid. – K. ; Simf. : Universum, 2013. – 535 s.
4. Karpenko O. G. Teorija i praktika profesijnogo stanovlennja social'nogo pracivnika [Tekst] : navch. posib. dlja studentiv VNZ / O. G. Karpenko ; Nac. ped. un-t im. M. P. Dragomanova, In-t soc. roboti ta upr. – Kiïv: Slovo, 2014.
5. Ollport G. Lichnost' v psihologii [Tekst] / G. Ollport ; [per. s angl.]. – M. : KSP+; SPb. : Juventa, 1998. – 345 s.
6. Polozhennja pro provedennja praktiki studentiv vishhih navchal'nih zakladiv Ukraïni: Zatv. Ministerstvom osviti Ukraïni vid 08.04.93 № 93 // Student i zakon. – K.: Chetverta hvilja, 1997. – S. 122–137.

Kovalchuk O. Forming of humanism values for students of speciality "social work" during passing of practice. In the article the features of forming of humanism values open up in the process of passing of different types of practices by students. Practice is examined as an inalienable element of preparation of future specialists on social work, which foresees continuity,

sequence and system character of her realization end-point of which is a receipt of necessary sufficient volume of practical knowledge and acquisition of professional competences in accordance with an educationally-qualifying level. At what practical preparation acquires the special actuality exactly for social work, so as it not theoretical and practical activity.

The analysis of philosophical and психолого-педагогічної literature is carried out and a concept "humanism values" is certain, their classification is given. A concept "humanism values", we see as a system of orientations of personality, which includes presentation, persuasion, norms and principles publicly схвалювальної behavior, the main categories of which is kindness, love, justice, conscience, responsibility, honour and dignity, sympathy, mercy, anxiety, warmth, respect and others like that.

The article touches professional problems of social worker, namely a profession requires the display of sympathy from personality, емпатії to the client, understanding, tolerant and impartial relation. These internalss, bringing in allows to form to practical activity, and also enables to understand and comprehend a future profession, because social worker it is calling. The groups of values, which are professionally meaningful for future activity of social worker, are also described. Some features of preparation of future social workers are outlined, an accent is done on practical to composition of educational process. The special attention is spared to principles and organization of practice on different courses.

Key words: humanism values, social worker, practical preparation of future social workers, principles of organization of practice.

Отримано 22.04.2016

УДК 37.013.42: 339.194: 559.89

Г. І. Лемко
lemko01@mail.ru

ТЕАТРАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Лемко Г. І. Театральні технології як засіб профілактики торгівлі людьми в соціально-педагогічній діяльності. В даній статті аналізуються театральні технології соціально-педагогічної діяльності як засіб профілактики торгівлі людьми. Зокрема, представлено теоретичний аналіз форум-театру, плейбек-театру та соціальних мініатюр як інтерактивних форм профілактики соціальних проблем.